

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти

Світлана МИХАЛЬСЬКА

«10» грудня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

підготовки здобувачів
вищої освіти **третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

за освітньо-науковою програмою **Спеціальна освіта**

спеціальності **016 Спеціальна освіта**

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

мова навчання **українська**

2025-2026 навчальний рік

Розробники програми: **С.П.Миронова**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Ухвалено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол №16 від 10 грудня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-наукової програми

Світлана МИРОНОВА

Зміст робочої програми практики

Вступ
Мета практики
Завдання практики
Компетентності, які мають бути сформовані у здобувача вищої освіти під час проходження практики
Терміни проходження практики
Бази практики
Організація проведення практики
Зміст практики
Індивідуальні завдання
Перелік документів, які веде здобувач вищої освіти під час практики і подає на кафедру після завершення
Обов'язки здобувачів вищої освіти на практиці
Обов'язки керівників практики від кафедри
Правила техніки безпеки
Вимоги до звіту про практику
Критерії оцінювання результатів практики та визначення рівня сформованості компетентностей
Порядок підбиття підсумків практики
Література

ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

ВСТУП

Робоча програма практики розроблена на основі Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08 квітня 1993 р. № 93 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 30 квітня 1993 р. за № 35), Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Концепції організації та проведення всіх видів практик здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на засадах компетентнісного та інших нормативно-правових актів у галузі освіти.

Науково-педагогічна практика передбачена освітньо-науковою програмою Спеціальна освіта та навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-наукового рівня доктора філософії за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Доцільність такої практики обумовлена необхідністю підготовки докторів філософії до науково-дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти згідно з Стандартом вищої освіти для третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Науково-педагогічна практика проводиться у 6 семестрі, передбачає 6 кредитів (180 год.), триває протягом 4 тижнів, завершується диференційованим заліком.

Мета практики – формування компетентностей, необхідних для цілісного виконання комплексу функціональних обов'язків викладача спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) у закладах вищої освіти.

Завдання практики:

- поглиблення і закріплення теоретичних аспектів психолого-педагогічних і фахових знань, творче застосування їх у практичній діяльності викладача закладу вищої освіти;
- формування навичок творчого, науково-педагогічного та методичного пошуку, оволодіння ефективними інноваційними педагогічними та інформаційними технологіями; формами і методами навчальної та науково-дослідної роботи зі студентами;
- оволодіння методами і формами педагогічного прогнозування та планування навчально-виховного процесу;
- формування особистісно-моральних та особистісно-вольових якостей, соціально та професійно значущих якостей, світоглядної та громадянської позиції, необхідних для викладача ЗВО;

- створення умов для професійного зростання аспірантів, оволодіння ними специфікою діяльності викладача закладу вищої освіти;
- розвиток умінь аналізувати й оцінювати свою діяльність, а також коригувати її на основі рефлексії, піклуватися про професійне самовдосконалення;
- поглиблення розуміння сутності основних принципових позицій освітньої політики, що проводиться в державі, та умов їх практичної реалізації в закладі вищої освіти;
- розвиток дослідницьких компетентностей науково-педагогічного працівника;
- формування здатності реалізовувати професійні компетентності з виконання трудових функцій викладача закладу вищої освіти у процесі підготовки фахівців спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) або 016 Спеціальна освіта з дотриманням студентоцентрованого підходу.

Компетентності, які мають бути сформовані у здобувача вищої освіти під час проходження практики

Відповідно до ОНП спеціальності:

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати комплексні проблеми професійного та/або дослідницького характеру у галузі спеціальної та інклюзивної освіти та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках.

Загальні компетентності:

ЗК 07 Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності, критично ставитись до отриманої інформації.

ЗК 08 Здатність використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації державною та іноземною мовами, володіти комунікативною культурою.

ЗК 09 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті, у наукових структурах / закладах.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 01 Здатність володіти педагогічною майстерністю, педагогічною технікою, професійними вміннями до передачі наукових знань майбутнім фахівцям галузі спеціальної освіти під час освітнього процесу у ЗВО з дотриманням студентоцентрованого підходу в навчанні.

СК 08 Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, оцінювати рівень власної фахової компетенції та підвищувати професійну кваліфікацію, адаптуватися до змін у професійній діяльності.

СК 09 Здатність моделювати, здійснювати й оцінювати освітню діяльність у галузі спеціальної освіти та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, обґрунтовано обирати і ефективно використовувати освітні технології, методи і засоби навчання й виховання осіб з особливими освітніми

потребами з метою забезпечення запланованого рівня особистісного розвитку суб'єктів цільової аудиторії.

СК 10 Уміння здійснювати підготовку текстів навчальних та наукових видань, навчально-методичного контенту із забезпечення навчального процесу.

За результатами практики у аспіранта формується:

- Здатність брати участь у організації науково-педагогічної роботи профільної кафедри, знати та розуміти принципи організації роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи факультету й університету);

- Практичне вміння створювати власні науково-педагогічні твори за профілем кафедри (робоча навчальна програма, конспект лекцій, навчально-методичний комплекс, розділи навчально-методичного посібника, навчального посібника, підручника, практикуму), вміння проводити, практичні заняття, консультації, керувати самостійною роботою тощо;

- Здатність здійснювати науково-дослідницьку діяльність;

- Здатність забезпечувати освітній процес підготовки фахівців спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями).

Терміни проходження практики: науково-педагогічна практика проводиться у 6 семестрі, передбачає 6 кредитів (180 год.), триває протягом 4 тижнів, завершується диференційованим заліком. Практика згідно з навчальним планом триває в березні.

Бази практики: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, інші заклади вищої освіти України згідно з укладеними договорами.

Організація проведення практики: наказ про проведення практики готує відділ аспірантури; безпосередню організацію, проведення практики та контроль за нею здійснює кафедра спеціальної та інклюзивної освіти. Під час настановної конференції аспіранти одержують завдання практики і методичні рекомендації до її проведення. По необхідності консультуються у керівника практики, який призначається з числа науково-педагогічних працівників кафедри спеціальної та інклюзивної освіти. По завершенні практики проводиться підсумкова конференція.

Зміст практики:

1. Участь у настановній конференції.
2. Планування власної діяльності.
3. Ознайомлення з нормативними документами, які регулюють освітню та наукову діяльність в ЗВО, який є базою практики.

4. Ознайомлення з ОПП спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта, НМЗ освітніх компонентів, обладнанням кафедр спеціальності.

5. Вивчення тематичного плану науково-дослідних робіт кафедр спеціальності.

6. Вивчення науково-методичної літератури з дисциплін, за якими передбачені лекції і практичні заняття.

7. Відвідування та аналіз занять провідних викладачів спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта.

8. Підготовка лекцій, практичних/лабораторних занять.

9. Ознайомлення з студентами, психолого-педагогічний аналіз студентського колективу, студентського активу.

10. Читання 2-х лекцій з презентаціями.

11. Проведення практичних, лабораторних занять (4 заняття).

12. Індивідуальна робота з студентами.

13. Розробка тестів / контрольної роботи / МКР.

14. Розробка виступу для науково-методичного семінару.

15. Розробка тематики курсових робіт з ОК спеціальності (ОК – на вибір з дотичністю до теми дисертації).

16. Проведення виховних заходів зі студентами.

17. Розробка завдань для практики бакалаврів, дослідницької практики магістрів.

18. Участь у засіданні кафедри.

19. Участь у науково-методичному семінарі кафедри.

20. Підготовка наукової доповіді для науково-практичної конференції відповідно до теми дисертаційного дослідження.

21. Написання рецензії на студентську статтю.

22. Проведення засідання студентського наукового гуртка / проблемної групи.

23. Оформлення документації практики.

24. Захист практики, участь у підсумковій конференції.

Зміст роботи за тижнями практики			
1-й	2-й	3-й	4-й
Участь у настановній конференції	Підготовка лекцій, практичних/лабораторних занять		Участь у засіданні кафедри
Планування власної діяльності	Читання лекцій з презентаціями, їх самоаналіз		Участь у науково-методичному семінарі кафедри
Ознайомлення з нормативними документами, які регулюють освітню та наукову діяльність в ЗВО, який є базою практики.	Проведення практичних, лабораторних занять, їх самоаналіз		

Ознайомлення з ОПП спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта, НМК дисциплін, навчальними та робочими програмами, обладнанням кафедр спеціальності	Вивчення тематичного плану науково-дослідних робіт кафедр спеціальності.		Проведення засідання студентського наукового гуртка / проблемної групи
Відвідування та аналіз занять провідних викладачів спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта	Індивідуальна робота з студентами		Розробка завдань для практики бакалаврів, дослідницької практики магістрів
Вивчення науково-методичної літератури з дисциплін, за якими передбачені лекції і практичні заняття	Розробка тематики курсових робіт з ОК спеціальності	Розробка тестів / контрольної роботи / МКР	Підготовка наукової доповіді для науково-практичної конференції.
Підготовка лекцій, практичних/лабораторних занять	Розробка виступу для науково-методичного семінару		Написання рецензії на студентську статтю.
Консультації у керівника практики, викладачів			
Ознайомлення з студентами, психолого-педагогічний аналіз студентського колективу, студентського активу.			
Проведення виховних заходів зі студентами			
			Оформлення документації практики
			Захист практики, участь у підсумковій конференції

Індивідуальні завдання (дисципліни і теми добираються індивідуально):

- вивчення змісту професійно-орієнтованих дисциплін у підготовці фахівців спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта, його співвіднесення з ОПП спеціальності;

- визначення співвіднесення нормативних та вибіркового дисциплін у навчальних планах спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта;

- аналіз навчальних програм професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахівців спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта щодо їх відповідності компетентностям, передбаченим в ОПП;

- розробка планів лекційних занять;

- розробка презентацій з конкретних тем дисциплін професійної підготовки;
- розробка планів і змісту практичних, лабораторних занять;
- добір методів навчання до певних тем з дисциплін спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта;
- розробка завдань для різних видів практики бакалаврів, магістрів;
- розробка фрагментів контрольних і самостійних робіт, екзаменаційних білетів, тестів з корекційної педагогіки;
- розробка завдань для самостійної роботи студентів з дисциплін спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) та спеціальності 016 Спеціальна освіта;
- розробка тематики курсових робіт з ОК спеціальності (ОК – на вибір з дотичністю до теми дисертації).
- розробка виступів для науково-методичного семінару;
- підготовка доповіді на науково-практичну конференцію;
- розробка виховних заходів зі студентами;
- розробка змісту засідання наукового гуртка / проблемної групи;
- підготовка науково-методичного семінару кафедри;
- написання рецензії на наукову студентську статтю.

Перелік документів, які веде здобувач вищої освіти під час практики і подає на кафедру після завершення:

1. Індивідуальний план роботи, затверджений методистом від фахової кафедри.
2. Тексти 2 лекцій з презентаціями.
3. Розробки двох практичних / лабораторних занять.
4. Виступ на науково-методичному семінарі кафедри (протокол методичного семінару).
5. Доповідь на науково-практичну конференцію.
6. Тести / завдання контрольної роботи / завдання МКР).
7. Завдання для практики дослідницького характеру.
8. Теми курсових робіт.
9. План виховного заходу з студентами.
10. Розробка засідання наукового гуртка / проблемної групи.
11. Рецензія на студентську статтю.
12. Щоденник практики.
13. Звіт практиканта за визначеною формою, оцінений керівником практики.
14. Характеристика практиканта, написана керівником і засвідчена печаткою навчального закладу.

При оформленні документації аспірант використовує в якості зразків НМК дисциплін кафедри, протоколи засідань кафедри, протоколи науково-методичних семінарів, плани роботи наукових гуртків / проблемних груп, плани виховної роботи кафедри і факультету.

Аспірант дотримується вимог до документації, передбачених Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Положенням про комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.

Обов'язки здобувачів вищої освіти на практиці:

Відповідно до Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка здобувачі вищої освіти повинні:

- до початку практики пройти в Університеті інструктаж з охорони праці;
- до початку практики отримати від керівника практики від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- якісно та у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити правила охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку і суворо дотримуватись їх;
- відповідати за виконану роботу та її результати;
- вести щоденник практики;
- своєчасно виконати програму практики, подати звіт та захистити його у терміни, визначені наказом.

Обов'язки керівників практики від кафедри:

Відповідно до Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка керівник практики від кафедри призначається наказом ректора відповідно до навчального навантаження науково-педагогічних працівників.

Керівник практики здобувачів вищої освіти від кафедри:

- контролює кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику;
- розробляє тематику індивідуальних завдань на практику, що сприяють формуванню компетентностей та видає їх здобувачам вищої освіти;
- узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- до початку практики проводить із здобувачами вищої освіти інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;
- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань практики;

- відстежує своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- забезпечує спільно з керівником практики від бази практики високу якість її проходження згідно з програмою;
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів вищої освіти та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань, перевіряє робочу документацію;
- надає методичну допомогу аспірантам при підготовці до проведення занять, відвідує та оцінює залікові заходи, аналізує їх;
- проводить консультації щодо опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує аспірантів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти;
- приймає захист звітів здобувачів вищої освіти про практику в складі комісії, оцінює результати практики здобувачів вищої освіти, виставляє оцінки у залікові книжки;
- здає звіти аспірантів про практику на кафедру;
- готує звіт про проведення практики.

Правила техніки безпеки:

Здобувач вищої освіти виконує правила внутрішнього розпорядку закладу та правила техніки безпеки відповідно до вимог Інструкції №П-26 з охорони праці для асистента викладача, з якими ознайомлюється на настановній конференції (додається до робочої програми).

Вимоги до звіту про практику:

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, розділи з охорони праці та техніки безпеки, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо. Вимоги до оформлення звіту повідомляються аспірантам на настановній конференції.

Критерії оцінювання результатів практики та визначення рівня сформованості компетентностей:

Програмні результати навчання відповідно до ОНП спеціальності:

ПР 01 Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями у сфері освіти, зокрема спеціальної освіти, професійною етикою, демонструвати загальний культурний кругозір, нести відповідальність за особистий професійний розвиток.

ПР 02 Застосовувати передові концептуальні та методологічні знання, науково-педагогічні технології, термінологію, історію та сучасний стан розвитку спеціальної освіти у власних дослідженнях та у викладацькій практиці.

ПР 03 Знати закономірності і принципи організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, здійснювати підготовку текстів навчально-методичного контенту, нести відповідальність за ефективність підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта.

ПР 05 Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі науково-прикладні проблеми у галузі спеціальної освіти та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках з дотриманням норм академічної етики.

ПР 07 Демонструвати навички презентації та оприлюднення результатів наукових досліджень у галузі спеціальної освіти та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

У процесі оцінювання результатів практики та визначення рівня сформованості компетентностей аспіранта враховується:

1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, зокрема, викладацької діяльності.
2. Сформованість педагогічної майстерності аспіранта, загальна та мовленнєва культура, ораторське мистецтво.
3. Здатність до самостійного пошуку, оптимального вибору традиційних та інноваційних засобів, прийомів, форм і методів навчання, освітніх технологій.
4. Розвиток педагогічного мислення, вміння вивчати досвід колег, здатність до самоаналізу, об'єктивної самооцінки всіх видів професійної діяльності, власна професійна компетентність.
5. Характер міжособистісних стосунків, які склалися у практиканта з студентами, здатність до особистісно-орієнтованого спілкування.
6. Активність, мобільність у процесі виконання завдань практики, здатність до професійного саморозвитку.
7. Рівень науково-теоретичної підготовки з дисциплін спеціальності, вміння використовувати знання з різних дисциплін у процесі підготовки та проведення лекційних і практичних занять, самостійної і наукової роботи з студентами, адекватність і повнота оперування ними тощо.
8. Здатність брати участь у організації науково-педагогічної роботи профільної кафедри, знання та розуміння принципів організації роботи профільної кафедри.
9. Розвиток вміння створювати власні науково-педагогічні твори за профілем кафедри.

10. Здатність забезпечувати освітній процес підготовки фахівців спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями).

11. Здатність здійснювати науково-дослідницьку діяльність.

12. Дисциплінованість та відповідальність практиканта, правильність і грамотність оформлення звітних матеріалів практики.

Підсумки практики оцінюються диференційованим заліком за 100-бальною системою.

Порядок підбиття підсумків практики:

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форма звітності здобувача вищої освіти про проходження практики-письмовий звіт.

Письмовий звіт разом з іншими документами, що передбачені робочою програмою практики (щоденником, індивідуальним завданням, характеристикою, методичними розробками, рецензіями та ін.), подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, розділи з охорони праці та техніки безпеки, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо. Вимоги до оформлення звіту визначаються робочою програмою практики.

Щоденник є частиною звіту студента. Враховуючи специфіку проведення практики, кафедри можуть розробляти окрему форму щоденника.

Звіт підписує здобувач вищої освіти, підписує та оцінює безпосередній керівник від бази практики, члени комісії з захисту звітів про проходження практики.

Звітні матеріали практики здобувачів вищої освіти (щоденник, звіт, характеристика, відгуки тощо) зберігаються на кафедрах впродовж трьох років.

Звіт з практики захищають здобувачі вищої освіти в комісії, призначеній завідувачем кафедри, факультетським керівником практики. До складу комісії входять керівники практики від кафедр Університету і, за можливості, від бази практики, а також викладачі дисциплін фахової підготовки.

Комісія оцінює результати практики здобувачів вищої освіти у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження або в Університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики.

Підбиття результатів практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених робочою програмою практики. За наслідками звіту та його обговорення аспірант одержує диференційований залік.

Оцінка за практику вноситься до відомості обліку успішності здобувача вищої освіти, залікової книжки/індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти за підписом голови комісії.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надано право на проходження практики повторно. Здобувач вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховується з Університету. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано»/«незадовільно» за результатами захисту звіту з практики, відраховується з Університету за невиконання навчального плану.

Підсумки кожної практики обговорюють на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики - на вчених радах факультетів не менше одного разу впродовж навчального року.

Література

Основна

1. Короткова Ю.М., Новікова О.О., Мухіна Г.В. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти : навчальний посібник ; за заг. ред. С.С.Вітвіцького. Одеса : Олді+, 2023. 162 с.
2. Миронова С.П., Михальська С.А. Науково-прикладні дослідження і проекти в спеціальній та інклюзивній освіті: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 128 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/8084>
3. Миронова С.П., Чопік О.В. Методика викладання фахових дисциплін спеціальності Спеціальна освіта : Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2025 р. 164с.
4. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2022. 180 с.
5. Ulrich I. Good Teaching in Higher Education Practical. Tips for Planning and Designing Courses. Frankfurt am Main: Springer, 2023. 328 p. URL: <http://surl.li/lpdyur>

Нормативні джерела

1. [Положення про дистанційне навчання](https://drive.google.com/file/d/1c--sYRfDI_iAT7L766LprKB-x9GGKaEy/view) в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. URL: https://drive.google.com/file/d/1c--sYRfDI_iAT7L766LprKB-x9GGKaEy/view
2. Положення про електронний навчальний курс освітнього компонента в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. URL: https://drive.google.com/file/d/1-WmwoxctjGT_15_tRFnwgjflzrXZtl8p/view
3. Положення про навчально-методичне забезпечення освітніх компонентів у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. URL: <https://drive.google.com/file/d/1L8T1Tvkwn4hvUilKktIQB946p5RhRqCX/view>

4. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університету імені Івана Огієнка. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

5. Положення про освітні програми в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція). URL: <https://drive.google.com/file/d/1apkc4bdu4wTDTUFtQAsNdFAExi9GLi6d/view>

6. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка URL: <http://music.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/polozhennia-pro-provedennia-praktyky-1.pdf>

7. Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів, навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

Додаткова

1. Виконання та захист курсових і дипломних робіт студентами спеціальності 016 Спеціальна освіта: навчально-методичний посібник. Колектив авторів ; за заг.ред. С.А.Михальської. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 120 с.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.

3. Методичні рекомендації до проведення практики для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник. [Електронний ресурс] / [кол. авторів ; за заг. ред. О.В.Чопік]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6234>

4. Миронова С.П., Докучина Т.О. Самостійна робота студентів з підготовки до підсумкової атестації за спеціальністю 016 Спеціальна освіта: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 132 с.

5. Освітні технології: Навч. метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; за заг. ред. О.М. Пехоти. К.: А.С.К., 2001. 255 с.

6. Самостійна робота студентів з дисциплін професійної підготовки за спеціальністю 016 Спеціальна освіта: навчально-методичний посібник. Кол. авторів ; за заг. ред. С.П.Миронової. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. 144 с.

7. Самостійна робота студентів з дисциплін професійної підготовки за спеціальністю 016 Спеціальна освіта: навчально-методичний посібник. Кол.

авторів; за заг. ред. С.П.Миронової. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Частина 2. 224 с.

8. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. Частина I. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2007. 238 с.

9. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. Частина II. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009. 224 с.

Корисні ресурси Інтернету

https://library.kpnu.edu.ua/ufd/	Бібліотека К-ПНУ, Е-каталог
http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/	Бібліотека К-ПНУ, репозитарій
http://www.nbuv.gov.ua	Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського
https://lib.iitta.gov.ua/4700/	Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України
http://ukrlib.com.ua/	Бібліотека української літератури

ІНСТРУКЦІЯ №П-26 З ОХОРОНИ ПРАЦІ

для асистента викладача

1. Загальні вимоги охорони праці

1.1. До самостійної роботи асистентом викладача допускаються особи, що мають професійну освіту, не мають медичних протипоказань за станом здоров'я, пройшли вступний інструктаж з охорони праці у інженера з охорони праці, отримали первинний інструктаж на робочому місці у завідувача кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти пройшли стажування під його наглядом від 2 до 14 робочих днів.

1.2. Для асистента викладача встановлюється 6 денний робочий тиждень, тривалість робочого тижня 40 годин.

1.3. Асистент викладача кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти повинен пройти відповідне навчання з наступною задачею іспиту і присвоєнням кваліфікаційної групи з електробезпеки.

1.4. Працювати на ПЕОМ дозволяється не більше 4-х годин на день. Після кожної години роботи необхідно робити 5-10 хвилинну перерву. Після кожних двох годин робіт необхідна 15 хвилинна перерва.

1.5. При виконанні посадових обов'язків на асистента викладача можуть впливати такі небезпечні й шкідливі виробничі фактори:

- психофізіологічне напруження;
- висока концентрація уваги;
- знижена іонізація повітря;
- статичні перевантаження;
- напруга зору.

1.6. Асистент викладача кафедри зобов'язаний:

- знати місце розміщення і наявність засобів першої медичної допомоги в навчальних аудиторіях і вміти їх використовувати в разі необхідності;
- вміти надавати постраждалим першу (долікарську) допомогу;
- в разі травмування співробітника або студента викликати «Швидку допомогу» і негайно повідомити завідувачу кафедри про кожен нещасний випадок, що трапився при проведенні навчальних занять, і вжити заходів щодо усунення причин, що викликали нещасний випадок;
- дотримуватися правил особистої гігієни.
- нести відповідальність за порушення вимог даної інструкції.

2. Вимоги охорони праці перед початком роботи

2.1. Асистент викладача зобов'язаний:

- Перевірити справність технічного обладнання, освітлення, загального вимикача напруги;
- не допускати захаращення сторонніми речами проходів, виходів і підходів до загального вимикача напруги і засобів захисту;
- забезпечити безпечне розташування системних блоків, моніторів та іншої апаратури на робочих місцях.

2.2. Асистент викладача повинен ознайомити студентів з правилами експлуатації, задіяного в навчальному процесі, обладнання, звертаючи особливу увагу на охорону праці.

2.3. При будь-яких порушеннях з охорони праці в приміщенні для занять асистент викладача не повинен допускати до роботи студентів до усунення виявлених недоліків, які загрожують їхньому життю та здоров'ю.

3. Вимоги охорони праці під час роботи

3.1. Асистент викладача повинен контролювати обстановку під час занять і забезпечити безпечне проведення освітнього процесу.

3.2. Під час занять у аудиторіях повинна виконуватися тільки та робота, яка передбачена розкладом і планом занять.

3.3. Всі види додаткових занять можуть проводитися тільки з дозволу керівника або відповідної посадової особи.

4. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях.

4.1. При виникненні пожежі необхідно:

- негайно повідомити в пожежну частину за телефоном - **101**;
- дати сигнал пожежної тривоги для співробітників і студентів за допомогою ручних сповіщувачів, розташованих перед виходами на сходові марші;
- вжити необхідних заходів для евакуації людей і майна.

4.2. При ураженні людини електричним струмом необхідно:

- якнайшвидше звільнити людини від дії струму, забезпечивши власну безпеку, тобто виключивши контакт з відкритим ділянкою тіла потерпілого або з неізольованим ділянкою ланцюга, що під напругою;

- покласти потерпілого на тверду поверхню і оглядом визначити його стан, викликати **лікаря за тел.103**;
- якщо потерпілий в несвідомому стані, але дихання і пульс стійкі, то в очікуванні лікаря необхідно розщібнути одяг, забезпечити приплив свіжого повітря і спробувати привести його до свідомості (бризкати на обличчя холодною водою, давати понюхати нашатирний спирт);
- якщо дихання і серцебиття відсутні, то до прибуття лікаря треба негайно приступити до проведення штучного дихання і непрямого масажу серця.

4.3. Надання медичної допомоги постраждалим при нещасному випадку:

- надати першу долікарську допомогу своїми силами.
- доставити потерпілого в травмпункт поліклініки
- при необхідності викликати швидку медичну допомогу за телефоном 103.
- організувати зустріч лікаря медичної допомоги біля входу навчального корпусу та супроводити до потерпілого.

5. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 5.1. Після заняття уважно оглянути приміщення.
- 5.2. Привести в порядок робоче місце. Прибрати журнал, зошити, посібники та ін. матеріали у встановлене місце.
- 5.3. Звернути увагу на електрообладнання і електропроводку в приміщенні (наявність травмонебезпечних факторів). Закрити вікна, кватирки, вимкнути світло.
- 5.4. Про всі недоліки і несправності повідомити завідувачеві кафедри.